

पदव्युत्तर डॉक्टरांसाठी आरोग्य व्यवस्थेत अवकाश नाही

एमबीबीएस झाल्यानंतर डॉक्टरांना सुखासीन आयुष्य जगता येते, असा सर्वसाधारण समज. प्रत्यक्षात मात्र परिस्थिती अशी राहिलेली नाही. पदव्युत्तर शिक्षण घेऊन विविध विषयांमध्ये प्रावीण्य मिळविण्यासाठी डॉक्टर झटत असतात. उपलब्ध जागा आणि संधीची योग्य सांगड न घातल्याने 'सेव्ह दि डॉक्टर' म्हणण्याची वेळ येते. सांगतायत या मोहिमेचे राष्ट्रीय समन्वयक डॉ. नवनीत मोटेरेजा.

■ सेव्ह दि डॉक्टर मोहिमेचा प्रमुख उद्देश काय?

आज भारतामध्ये शल्यविशारद, पदव्युत्तर डॉक्टरांची मोठ्या प्रमाणात तूट आहे. एकीकडे कर्करोग, एचआयव्ही, अवघड प्रसूती, मंदमधील व्याधी अशा विविध व्याधींचे प्रमाण वेगाने वाढते आहे.

मात्र, त्यांना वैद्यकीय सेवा-सुविधा देण्याइतके तज्ञ डॉक्टर आपल्याकडे नाहीत; ते असणे गरजेचे आहे. मात्र, पदव्युत्तर डॉक्टरांना एखाद्या विशिष्ट विषयांमध्ये प्रावीण्य मिळविण्यासाठी छापी लागणारी वर्षे आणि त्यानंतर डॉक्टरांना मिळणारी संधी यांचा एकत्रित विचार केला, तर आपटी व्यवस्था डॉक्टर व रुग्णांची किती वर्षे बांधा घालवते याचा अंदाज याचा! आज भारतामध्ये तज्ञ डॉक्टरांची नितांत आवश्यकता आहे. एमबीबीएस झाल्यानंतर आवडीच्या क्षेत्रामध्ये पदव्युत्तर प्रावीण्य मिळविण्यासाठी प्रचंड मेहनत करण्यासाठी या डॉक्टरांची तयारी असते; पण त्यांना सामावून घेणारी रचनाच उपलब्ध नसल्याची सेव्ह दि डॉक्टर मोहिमेची तक्रार आहे.

■ पदव्युत्तर डॉक्टरांनी ग्रामीण भागामध्ये वैद्यकीय सेवा देण्याच्याही विरोधात तुम्ही आहात काय? नाही.

ग्रामीण भागात जाऊन डॉक्टरांनी तेथील रुग्णांना ज्ञानाचा लाभ निश्चितच करून द्यावा; ते त्यांचे कर्तव्यच आहे. मात्र, ही सेवा हा पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाचाच एक भाग मानला गेला पाहिजे, त्याचे गुणांकन्ही त्यानुसार व्हायला हवे. पदव्युत्तर अभ्यासक्रमानंतर विरोध प्रावीण्य मिळविण्याच्या क्षेत्रात संधी निर्माण होईल अशा पद्धतीने या अभ्यासक्रमाची रचना असायला हवी.

■ म्हणजे एमबीबीएस पदवी हाती आल्यानंतरही डॉक्टरांना स्थिरावता येत नाही तर...

अर्थात, भारतात वेगवेगळ्या ठिकाणी मिळून एमबीबीएस डॉक्टरांच्या ४५ हजार ६०० जागा आहेत. त्यातील केवळ १२ हजार जागा या 'क्लिनिकल' विषयासाठी दिलेल्या आहेत. त्यामुळे एमबीबीएस झाल्यानंतर प्रावीण्य मिळविण्यासाठी लागणाऱ्या विषयांसोबत जागांची तूटही मोठी आहे. ही तूट भरून काढण्यासाठी या जागांची व्याप्ती वाढवायला हवी. ती यादत नसल्याने एकूण आरोग्य व्यवस्थेवरही परिणाम होतो आहे, हे लक्षात येत नाही. यापूर्वी केवळ वैद्यकीय पदवी मिळाल्यानंतर 'प्रिक्टिस'

सुरू करून स्थिरावणाऱ्या डॉक्टरांना 'सुपर स्पेशालिटीच्या' काळात ज्ञान व पदवी यात दोहोत भर घालणे अपरिहार्य आहे.

■ त्यामुळे वैद्यकीय क्षेत्राकडे येणाऱ्या विद्यार्थ्यांचा ओघ आटेल, अशी भीती वाटते का?

इतर कोणत्याही क्षेत्राकडे पाहिले, तर लक्षात येईल की या क्षेत्रामध्ये अभ्यासक्रमाची रचना व त्यात प्रावीण्य मिळविण्याचा काळ हा तुलनेने कमी असतो. त्या अभ्यासक्रमाची रचना तशी केलेली असते. मात्र, वैद्यकीय क्षेत्रात एमबीबीएसमंतर विशिष्ट विषयात प्रावीण्य मिळविण्याचा कालावधी पाहता, तो अधिक आहे. त्यामुळे या क्षेत्रात स्थिरस्थाय होण्यासाठी कपाचा महत्त्वाचा टप्पा निसटून जातो. त्यामुळे अभ्यासक्रमाची रचना व उपलब्ध संधीची योग्य सांगड घालायला हवी. उमेदीच्या वर्षांमधील सर्वाधिक काळ हा दिलेला अभ्यासक्रम पूर्ण करण्यासाठी जात असेल, तर प्रत्यक्ष 'फिल्डवर्क' करण्याची संधी या होतकरू डॉक्टरांना केव्हा मिळणार?

प्रतिनिधी